

เทศน์เช้า วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีบุญมาก การเกิดเป็นมนุษย์การเกิดที่แสนยาก เกิดเป็นมนุษย์ด้วยแล้วพบพุทธศาสนาด้วย ศาสนาพุทธ เห็นไหม ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่รักหรือชาติ ศาสนาอื่นมีแต่การอ่อนวอนขอ เพื่อความสำเร็จในชีวิต เขาว่ามีความสำเร็จในชีวิต แล้วมีใครบ้างที่สำเร็จในชีวิต?

ทุกคนเกิดมาแล้วตายหมด สิ่งที่เหลือไว้คืออะไร? คือประวัติศาสตร์ เราอยากจารึกชื่อกันไว้ในประวัติศาสตร์ ทุกข์แสนทุกข์ ยากแสนยาก อยากมีชื่อจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ แต่เราไม่เข้าใจเลยนะ บุญเพนิวาसानุสสติญาณ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนอดีตชาติไป บอกว่า “เราเคยเป็นพระเวสสันดร เราเคยเป็น.. เราเคยเป็น..”

ในประวัติศาสตร์เราเคยเป็นหรือเปล่า? เราเคยเป็นผู้มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ แล้วเราก็ตายไป แล้วเราก็มามีชีวิตที่เราค้นคว้าไว้ในโลก เราเข้าใจไหม? เราไม่เข้าใจสิ่งใดๆ เลย เห็นไหม แล้วเราก็มามีชีวิตมาหาก ถ้าเราไม่ทำคุณงามความดีไว้ เราจะไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์หรือ

จิตนี้จะเกิดนะ ทุกปรมาณูของอากาศมีจิตเต็มไปหมดเลย จิตอยากจะทำมหาศาลเลย แล้วมันเกิดไม่ได้ การเกิดไม่ได้เพราะอะไร? เพราะเขาไม่ได้สร้างบุญกุศลของเขาไว้ กรรมพาเกิด เห็นไหม เรานั้นย้ำประจำ เกิดมาจากไหน? เกิดมาจากพ่อจากแม่ ทุกคนจะบอกว่า “เกิดมาจากท้องแม่” แต่ในทางศาสนา จะบอกว่า “เกิดมาจากกรรม การทำดีทำชั่ว”

เพราะการทำดีของเรา ถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ พอเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ ถ้าไม่มีบุญมีเวรต่อกัน เราจะไม่ได้เกิดมาเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกกัน คนที่เกิดเป็นพ่อ เป็นแม่ เป็นลูกกัน ต้องมีเวรมีกรรมมาต่อกันทั้งสิ้น กรรมดี เห็นไหม มันเกิดมาส่งเสริมกัน พ่อแม่เจ็บช้ำน้ำใจกับลูกเยอะมากนะ สิ่งนี้เป็นเพราะเหตุใด? การเจ็บช้ำน้ำใจ

ลูกเปลี่ยนแปลงได้ด้วยอะไร? นี่ไงเปลี่ยนแปลงด้วยกรรมะ คุณติ กรรมะของใคร กรรมะของผู้ปกครอง เห็นไหม ทศพิชราชกรรม ถ้าใครมีทศพิชราชกรรม คุณติ สังคมจะเจริญร่มเย็นเป็น

สุข เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธสอนมาที่นี้ละ ในปัจจุบันนี้เราไปตื่นกัน คุณิ ผลไม้ทุกชนิด ต้องมีเปลือก มีสิ่งที่ห่อหุ้มมันมา

นี่ก็เหมือนกัน สังคม วัฒนธรรม ประเพณี มันเป็นเปลือก เปลือกมันขมนะ เปลือกมันเขาไม่เอาไว้กินหรือก บางชนิดเปลือกมันเอาไว้เป็นประโยชน์ เป็นยา นี่เปลือก เห็นไหม สังคม ประเพณี วัฒนธรรม มันเป็นเปลือก ปัจจัยเครื่องอาศัยมันเป็นเปลือกทั้งนั้นแหละ แล้วเราไปติด ปัจจัยเครื่องอาศัยกัน

เวลามาภาวนา เห็นไหมบอกว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราจะใช้ปัญญากัน ปัญญาเป็นความคิด ความคิดไม่ใช่จิต ปัญญาที่คิดๆ กันอยู่นี้คือโลกีย์ปัญญา ปัญญาของโลกกิเลสทั้งนั้น! เอากิเลสมาแก้กิเลส แล้วที่ว่าแก้กิเลสกัน เอากิเลสมาแก้กิเลสไป พอกิเลสมันสงบ ต้วลง โอ้อโฮ.. ว่าง สบาย.. ว่างสบายอย่างนี้ฤทธิชิไพพรทำมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว เห็นไหม ออาหารคาบส อุทกคาบส เข้าสมาบัติ ๘ ความว่าง ๘ ระดับนะ รูปฌาน อรูปฌาน ตั้งแต่ปฐมฌาน ทุตยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน อากาสนัญญาตนะ นี้ละความว่างของเขา ๘ ระดับ ๘ ระดับคือ ความลึกตื่นมันต่างกัน นั่นคือเรื่องของฌานสมาบัติละ

แล้วเวลาลองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาทำอานาปานสติ เห็นไหม สิ่งที่กำหนดความว่าง เป็นปกติของใจ เป็นสัมมาสมาธิ สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธินี้ละพื้นเพของจิต พื้นเพของภพ พื้นเพของการแก้ไข แล้วเราก็มายบอกว่า “ทำสมาธิเสียเวลา จะใช้ปัญญากัน”

เดี๋ยวนี้ไปตื่นตื่นกันนะ การใช้ปัญญานี้ปัญญาของใคร? เราไม่อยากจะพูดนะ แต่มันเป็นความรู้สึกของเรา คุณิ คุณสัตว์มันก็มีปัญญาของมันนะ สัตว์มันปกครองกัน มันเป็นหัวหน้ากัน มันก็ต้องมีปัญญาต่อกัน สัตว์บางตัวฉลาดนะ สัตว์บางตัวโง่เขลามาก ต้องอาศัยเขาหากิน

นี่ก็เหมือนกัน สัตว์มันก็มีปัญญา ปัญญาของสัตว์ เห็นไหม คุณิ ปัญญาของมัน มันใช้แก้ไขชีวิตของมัน แล้วเราเป็นมนุษย์ เราเป็นสัตว์ที่ว่าไม่คลานไม่ขวางโลกไป เราจะเดินโดยตั้งตัวตรงของเราไป เห็นไหม ถ้าเรามีปัญญาของเรา ปัญญาของมันแก้ไขอะไร? คุณปัญญา เห็นไหม ปัญญาที่ทำลายตัวเองนะ ทำลายตัวเองว่าตัวรู้ ทำลายตัวเองว่าตัวเก่ง ทำลายตัวเอง เห็นไหม

“แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร”

ปัญญาทำลายตัวเองมันนี้กว่าชนะ มันนี้กว่ามันดีหมด..

ที่ว่าแพ็เป็นพระ แพ็เป็นพระอย่างไร? แพ็เป็นพระนะ ปัญญาของเรา แก้ไขความรู้สึกรู้สึกของเรา แก้ไขความเห็นแก้ตัวของเรา มันไม่ยอมหรือ กิเลสมันต้องการเอาชนะคะคานเขาไปทั้งนั้นแหละ กิเลสมันต้องการเหยียบหัวคนไป กิเลสมันต้องเหยียบอยู่บนหัวคน มันอยากใหญ่

แต่ถ้าเราเสียสละนี้ผู้แพ็ ทางโลกเขาบอกว่าเสียศักดิ์ศรี ยิ่งวัยรุ่นนี้ไม่ได้เลย เขามองหน้าไม่ได้เลย อ้าว.. แล้วเวลาเอ็งส่องกระจกมองหน้าตัวเองทำไม? เวลาเอ็งส่องกระจกก็มองหน้าเอ็งได้ เวลาเขามองหน้าไม่ได้นะ มองหน้าแล้วมันจะหาเรื่องเขาเลย.. นี่ไงเพราะอะไร? เพราะจะเอาชนะเขาไป มารทั้งนั้น มารทำลายเขาทั้งนั้นเลย แล้วก็บอกว่า “มีปัญญา.. มีปัญญา..”

ปัญญานะมันมีโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา ในการปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีสุดมยปัญญาคือการศึกษา การศึกษานี้ไปจำมา ไปถ่ายรูปแบบ รูปนั้นเอามาแล้วทำอะไรไม่ได้เลย เอามาก็ดูไม่ออกนะ เดียวนี้ เห็นไหม ภาพถ่ายทางอากาศ ถ้าคนที่ไม่ได้ศึกษามานะดูไม่รู้เรื่องหรือ แต่ภาพถ่ายทางอากาศนะ ไอ้พวกทางวิชาการเขาเอาไปใช้ประโยชน์ได้มหาศาลเลย เขาหาแร่ธาตุ เขาทำอะไรต่างๆ นี่ละสุดมยปัญญา ได้มาแล้วก็ใช้ไม่เป็น แต่ถ้าเป็นหน่วยราชการลับ เห็นไหม ไอ้โฮ.. เขาใช้เป็นประโยชน์มากเรื่องภาพถ่ายทางอากาศ ไอ้เรานี้ภาพถ่ายทางอากาศมันไม่สวยหรือ แต่ภาพถ่ายของเราสวย ภาพถ่ายของเราเราพอใจมาก.. นี่สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ได้ภาพถ่ายมาแล้วจินตนาการกันไป ว่ากันไปตามจินตนาการ แล้วจิตมันมหัศจรรย์ เวลาจินตนาการไปมันก็เป็นไปตามนั้น

คนเรา เห็นไหม คิดกดทับตัวเอง ย้ำคิดย้ำทำจนเครียด จนเป็นโรคภัยไข้เจ็บ ใครทำอะไร? ความคิดทำร้ายตัวเอง คุณิจินตมยปัญญา จิตนี้มันมีความมหัศจรรย์มาก แล้วถ้าเราทำความเข้าใจขึ้นมาได้ พอใจสงบเข้ามา แล้วถ้าความคิดนี้เป็นอริยสัจ เป็นสัจธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าธรรมะมีอยู่แล้ว ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม พระศรีอริยเมตไตรยก็จะมาตรัสรู้ธรรมอันนี้

ธรรมอันนี้มันละเอียดลึกซึ้งจนเรามองเห็นกันไม่ได้ด้วยสายตาเปล่า ด้วยความรู้สึกรู้สึกของเรา แล้วพอเราไปประพฤติปฏิบัติธรรมกัน เราว่าเราเข้าใจธรรมะกัน นี่ไงจินตมยปัญญา! เข้าใจได้เพราะใคร?

ความคิดมันเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากจิต ความรู้สึกรู้สึกทั้งหมดเกิดมาจากจิต โลกนี้มีเพราะมีเรา ถ้าไม่มีเราโลกก็เป็นอย่างนี้แหละ คุณิ เครื่องยนต์กลไก เครื่องใช้ไม้สอยนี้เขามีของ

เขาทั้งนั้นแหละ คุณในตลาดลี ของมหัศจรรย์มหาศาลเลย เราไม่เคยเห็นเราก็ไม่รู้นะ แต่เขาสื่อสารมาเพื่อการตลาดใช่ไหม ต้องสื่อสารมาให้เราเข้าใจ เพื่อจะส่งเงินในกระเป๋าไป แต่ถ้าเราไม่ไปยุ่งกับเขา เราจะรู้อะไร

โลกนี้มีเพราะมีเราไง เราก็คือเรา เขาก็คือเขา แต่ถ้ามันเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวก เป็นปัจจัยเครื่องอาศัยนั้นอีกเรื่องหนึ่งนะ เห็นไหม โลกนี้มีเพราะมีเรา ความคิดเกิดจากเรา สรรพสิ่งเกิดจากเรา แล้วเราอาศัยแต่ความคิดนั้น เราไม่เห็นตัวเรา..เราไม่เห็นตัวเรา เห็นแต่ความคิด เห็นแต่ความรู้สึก เห็นแต่ความรู้อันนั้น เราไม่เห็นตัวเรา

ถ้าเห็นตัวเรา เห็นไหม มันต้องกลับมาที่พื้นเพของเรา ต้องทำความสงบเข้ามาให้ได้ ถ้ามันสงบขึ้นมาละ คนเรานี้พอเห็นตัวเองนะ ปัจจุบันนี้ถ้าใครสำนึก รู้จักว่าเราถูกเราผิด คนนั้นจะมีโอกาสแก้ไขนะ

พ่อ แม่ ลูก นี่มีปัญหากันมาก มีปัญหากันว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจ แต่ลูกมันว่ามันไม่ผิด ลูกก็ทำดีที่สุดแล้ว ลูกจะว่าเราทำดีที่สุดยอดเลย แล้วทำไมพ่อแม่ยังติเตียนอยู่ พ่อแม่ทำไมคอยเร่งเร้าอยู่ นี่คือไม่สำนึก ไม่รู้ตัวเอง แต่ถ้ารู้ตัวเองเมื่อไหร่ละ มันจะแก้ไขตรงนั้นได้ กลับมาที่สัมมาสมาธิ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันรู้จักตัวของมัน มันแก้ไขตัวของมัน เห็นไหม

ที่นี้พอเราทำความสงบของใจ พอทำความสงบ เราก็พยายามจะทำแต่ความสงบ ความสงบนี้มันใช้ปัญญาเข้าไปช่วยเหลือกันไง เห็นไหม คุณติ สามเณร เตานี้เราตั้งบนสามเณร “ศีลสมาธิ ปัญญา”

ศีลคือความปกติของใจ มันมีอยู่แล้ว สมาธิคือการตั้งมั่น แล้วใช้ปัญญา นี่คือสามเณร

ถ้าเราใช้ศีล สมาธิ ปัญญา เราใช้ปัญญาทะลอมก็ได้ ใช้ปัญญาใคร่ครวญก็ได้

เขาจะบอกว่า “ต้องจิตสงบก่อนถึงใช้ปัญญาได้”

ปัญญานี้มันใช้ได้ทุกที่ สติต้องการในทุกสถานที่ การกระทำการเคลื่อนไหวต้องมีสติพร้อมตลอด แล้วปัญญา สติ มันจะดีขึ้น ค้ำยันกัน ถ้าสิ่งที่ดีขึ้น สามเณรมันยันกัน มันค้ำกัน ทำให้เราพัฒนาขึ้นมา จิตมันจะดีขึ้นขึ้นไป

ผลไม่มันมีเปลือกนะ สังคม วัฒนธรรม มันเป็นวัฒนธรรม ตัววัฒนธรรมมันไม่ใช่ ศาสนา ตัวศาสนาคือตัวธรรม ตัวธรรมนี้มันจะเกิดขึ้นมาได้อย่างไรถ้าจิตไม่สัมผัส ไปอ่านหนังสืออ่านจนหัวแตกนะ พระไตรปิฎกนี่อ่านไปเถอะ ค้นคว้าไปเถอะ ยิ่งอ่านยิ่งงง ยิ่งอ่านยิ่งไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นทฤษฎี มันเป็นการชี้เข้ามา แต่ถ้าเราไปศึกษาแล้วนี่มันเป็นเปลือก มันเป็นทฤษฎีที่ชี้เข้ามา ถ้ามันเข้าไปถึงเนื้อหาสาระ เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านพูดประจำนะ

“สิ่งที่สัมผัสธรรมได้คือหัวใจ คือความรู้สึกนี่สัมผัสได้”

สุข ทุกข์ ดี ชั่ว ใจนี้สัมผัสได้ ความสัมผัสอันนั้นคือตัวธรรม แต่ถ้าเราศึกษาอยู่นี้มันเป็น ความสัมผัสใหม่? เราศึกษามานี้เป็นทฤษฎี มันสัมผัส แต่สัมผัสสมบัติของคนอื่น สมบัติธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมอยู่นี้ นี่ธรรมของใคร? สิ่งที่แสดงออกมานี้ธรรม ของใคร?

ธรรมนี้ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ใครจะรู้ ใครจะเข้าใจก็แล้วแต่ ใน ๕,๐๐๐ ปีนี้จะอวดเก่งขนาดไหน ดิขนาดไหนนะ ไม่พ้นไปจากธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราเป็นสาวก สาวกะ ได้ยินได้ฟังต้องมีแนวทาง ขนาดมีแนวทางนะ พระไตรปิฎกชื่ออยู่ตรงๆ เลยนะ มันยังหลงลงนรกกันตลอดเวลา แล้วก็ว่าปฏิบัติฯ

หลงลงนรกอเวจีในหัวใจใจ ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเผาผลาญ แต่ตัวเอง พอใจ ตัวเองว่าเป็นคุณธรรม แต่ถ้าเป็นคุณธรรมจริงๆ คุณธรรมจริงๆ ของมันในหัวใจนี้มันสลด สังเวชนะ ปลงธรรมสังเวช! คูติ เวลาพระอรหันต์ถึงว่าน้ำตาไหล ขนพองสยองเกล้า พระ อรหันต์ต้องไม่มีปฏิภริยาอะไรเลย พระอรหันต์ต้องเป็นวัตถุ พระอรหันต์ต้องเป็นพระพุทธรูป ไม่มีสิ่งใดๆ เลย ธรรมสังเวชใจ

เวลาธรรมะมันสะท้อนใจนี้มันสังเวช มันสะท้อนหัวใจนะ ขนพองสยองเกล้า สิ่งนี้มัน สะท้อนหัวใจ แล้วมันจะทำเคลื่อนไหวในทางที่ชั่วได้อย่างไร? มันทำในทางที่ชั่วไม่ได้เพราะ มันรู้สึกตัวอยู่ตลอดเวลา เห็นไหม แล้วมันมาจากไหนล่ะ? มันมาจากความรู้สึกของเรา นี่ใจ สัมผัสด้วยหัวใจ สัมผัสด้วยธรรม

สิ่งนี้เราเกิดมาในพุทธศาสนานะ โลกเขาเป็นไป เป็นเปลือก เป็นสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ผลไม้มันต้องมีเปลือกห่อหุ้มมา ผลไม้นั้นถึงจะใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต ถ้าไม่มีเปลือกมันเน่าทันทีนะ ธรรมก็เหมือนกัน ธรรมนี้มีกระพี้ มีเปลือก มีแก่นต่างๆ

ในการประกอบพิธีกรรมนี้เราทำของเรา ทำไมเราจะต้องทำของเราให้รับกระฉับกระเฉง กระฉับกระเฉงเพราะไม่ให้กิเลสมันนอนใจไง เราจะมาเอื้อระเหยลยลยชายกัน จะมาสำรวมระวังกัน สำรวมระวังด้วยตัวเราเองสิ สำรวมระวังในหัวใจสิ สติเคลื่อนไหว ตากระทบรูปต่างๆ ต้องรับรู้สิ นี่ความสำรวมอย่างนี้ ไม่ใช่สำรวมมาเป็นเรื่องข้างนอก มาอวดกันว่าสำรวม แต่ลับหลังหัวใจมันสำรวมไหมล่ะ? ความสำรวมนี้สำรวมในหัวใจนี้! อายตนะกระทบต่างๆ มันสำรวมหมด แต่ขณะการเคลื่อนไหวนี้เพื่อให้เห็นกระฉับกระเฉง ให้จิตใจนี้มันตื่นตัวตลอดเวลา การตื่นตัวคือตั้งสติไม่ให้มันนอนจม

ปัญญาของโลกใช้ใหม่ ปัญญาของพวกญาติโยมเขาก็สติปัญญาของเขาอย่างหนึ่ง เราเป็นพระเป็นเจ้านะ ภิกษุผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร มันก็ต้องมีความรู้ลึกอีกอย่างหนึ่ง แต่เราอาศัยกัน พุทธบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อยู่ด้วยกัน แต่ต้องมีขอบเขต ขอบเขตของคฤหัสถ์ ขอบเขตของพระ มีขอบเขต แล้วขอบเขตอันนี้มันจะพัฒนาขึ้นไป

ไม่ใช่ว่าพุทธบริษัท ๔ แล้วมันก็มารวมกัน มัดรวมกันเป็นอันเดียวกันเลย มันไม่มีสูงไม่มีต่ำ เหยียบย่ำกันไป แล้วใครจะสูงใครจะต่ำ จิตใครจะสูงใครจะต่ำ.. ถ้าสูงต่ำ มันสูงต่ำที่ธรรมวินัยนี้ สูงต่ำที่ความรู้ลึกอันนี้ สูงต่ำที่ความเป็นจริงอันนี้ ถ้าความจริงอันนี้เราจะเคารพมาก เห็นใหม่ เคารพสถานที่ ครูบาอาจารย์อยู่ที่ไหนเขาจะไม่เข้าไปใกล้เลย ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติอยู่ที่ไหน เราจะไม่ส่งเสียงไปกระทบกระเทือนเขาเลย เพราะยังกระทบกระเทือนเขาที่เราที่หาบเอาบาปกรรมมาใส่เรานะ

เขาหาความสงบ เขาหาความวิเวกของเขา เขาอดสำหามาอยู่ป่าอยู่เขา แล้วเรามาทำเสียงกระทบกระเทือนเขา เหมือนกับคนเขาทำคุณงามความดีอยู่ คุณิสภาพบุรุษเขาไม่รังแกสุภาพสตรีนะ นี่ผู้ที่ทิ้งโลกมา ผู้ที่ทิ้งภัยมา เขาทำความดีของเขา แล้วเรามากระทบกระเทือนเขา นี่มันเป็นอะไร? มันจะเป็นกรรมมาสู่เรา เห็นใหม่ ถ้าเราตั้งใจตรงนี้ เรารู้จักตรงนี้นะเราจะเคารพสถานที่

แต่เรามองเป็นวิทยาศาสตร์นะ “โอ๊ย.. นู่นก็ไม่จำเป็น คนนี่คือคนโง่ คนไม่มีอิสรภาพ เราเป็นเสรีชน เรามีอิสรภาพ เราจะทำอะไรก็ได้”

“ประชาธิปไตย ธรรมาธิปไตย โลกาธิปไตย” สิ่งนี้กิเลสมันฆ่าตัวเอง มันอยากชนะคนอื่น เห็นไหม แพ้เป็นพระ เราแพ้! เราแพ้กับเรื่องของโลกๆ แต่เราชนะใจเราเอง ถ้าเราแพ้กับใจเราเอง เราแพ้ เราเป็นมาร แล้วชนะเขาไปหมดเลย เป็นปัญญาชน เป็นผู้มีสิทธิเสรีภาพ เป็นผู้ที่ไม่ตื่นเต้นไปกับสิ่งใด แต่ผู้ที่เขามีวัฒนธรรมของเขา เขามีหัวใจของเขา เขาเป็นพระ เป็นผู้ประเสริฐในหัวใจ แล้วก็สงบเสงี่ยมของเขาไป แต่นั่นนะเป็นกิริยามรรยาทที่ดี เห็นไหม สังคมมองต่างนะ

ในปัจจุบันนี้ สังคมมองต่างว่าวัฒนธรรมประเพณีของเขา ครีล้าสมัย ปัญญาชนนี้ทันสมัยทันสมัยทันสมัยให้กิเลสมันจี๋หัวใจ แต่ถ้าครีล้าสมัย เห็นไหม มันกดไว้ เราเป็นพระ เป็นผู้ประเสริฐขึ้นมาในพุทธศาสนา เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้วพบพุทธศาสนานี้ประเสริฐที่สุด มีโอกาสที่สุดนะ

วันสำคัญทางศาสนา เราเห็นความสำคัญทางศาสนา เราจะเห็นความสำคัญกับชีวิตเรา เราจะเห็นความสำคัญของตัวเราเอง เพราะมีเรา เราเห็นความสำคัญ เราก็สำคัญไปด้วย ถ้าเราไม่เห็นความสำคัญสิ่งใดเลย เราจะไม่มีอะไรสำคัญเลย แล้วเราก็จะเป็นจี้ลอยน้ำอยู่ในโลกนี้ เอวัง